

CIJENA lista: U preplatu
za čitavu god. K 36.—,
za polugodište K 18.—,
tromjesečno K 9.—, mje-
sечно K 3 60, u malo-
prodaji 12 f. pojedini broj.
OGLASI pišaju se u
apravi lista trg Custoza 1.

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

HRVATSKI LIST izlazi
u nakladnoj kući J. O.
KRMPOVIĆ u Puli, trg
Custoza 1. Uredništvo:
Šišanska ulica br. 24. —
Odgovorni urednik JOSIF
HAIN u Puli. — Ruko-
pisi se ne vraćaju.

Godina III.

U Puli, utorak 23. listopada 1917.

Broj 823.

Pobjeda građanskih elemenata u Finskoj.

Sad predleži konačni rezultat izbora za finski sabor. Prema tomu izgleda položaj stranaka poslije izbora ovako: socijalni demokrate 92 mandata, građanski blok 64, agrarci 26, švedska pučka stranka 17 i Laplandijci 1 mandat. Svaki se prijatelj Finske mora iskreno radovati pobjedi građanskih elemenata u Finskoj. Dok je prošle godine — dakle pod starim režimom — brojlo sabor 104 socijalista 92 nesocijalista, sastojat će se prvi iza revolucije izabrani sabor samo od 95 socijalista i 108 građana. Položaj je dakle socijalista kao stranke većine bio kratkotrajan. Uostalom nije bio nikad ni tako važan, kako bi se moglo na prvi pogled zaključivati iz gornjih brojanja. Izbor se je prošle godine obavio bio uz pesimističko raspoloženje, osobito u građanskim krugovima. Sabor nije bio sazvan tečajem ratnih godina i umjesto promjena režima, koje su se očekivale početkom rata, svake su se godine sve više osjećale težnje za rusifikacijom. Mnogo se je odličnih bivših saborskih članova nećakalo, da se dadu opet birati. Za socijaliste nije ustavno pitanje imalo nikad onoga značenja, kao što socijalna borba. Isto tako nijesu građanski glasovi bili niži, nego je samo pocjepkanost građanskih izbornika u ništa manje nego u pet stranaka imala za posljedicu socijalno-demokratsku saborsku većinu. Ovaj put je bilo raspoloženje u Finskoj posve drugo. Socijalno-demokratsko je zanemarivanje finskih interesa izazvalo silnu strku kod izbornih žara. Građanske su stranke zabilježile prirast od nekih 50.000 glasova. Koli mladofinske, toll i starofinske su skupine, koje su se prije međusobno bile borile najogavnijim sredstvima, složile su se prigodom izbora, a isto tako novo osnovana finska agrarna stranka, zvana „finska pučka stranka“. Te su tri skupine stupile u nekojim izbornim kotarima dapače i u savez sa četvrtom strankom, „švedskom pučkom strankom“. Pretjerivanja socijalno-demokratske većine tečajem posljednjih je godina prekinulo u prvom redu bivše svrže između građana i socijalnih demokrata. Postoji opravdana nada, da će zajedničko započeto djelovanje između građanskih stranaka većine izazvati uspješnu političku suradnju, dapače i obzirom na finsko-ruske odnose. — Kroz ovo vrijeme do sastanka novoga sabora u studenom, moći će se možda sporazumjeti glede nove osnovke za raspravljavanje sa Rusijom. Jer rezultat izbora upućuje na mogućnost, da bi se mogla postići sloga sa Rusijom, što je ponajviše u sudbonosne ove dane od najpreče potrebe. Isto je tako razveseljiv poraz anarhističkih težnja u Finskoj i mogućnost uspostave državnog poretka. No ne smije se smetnuti s uma, da još uvijek nije točno određeno stanovište ruskog vojništva u Finskoj prema rezultatu izbora. Sjetimo li se velikog upliva ovih nametnika kao potpore socijalno-demokratske stranke u Finskoj, to ne smijemo biti odviše pesimistički. Sve ovisi o tom, kakvo će stanovište zauzeti socijalni demokrate Finske naprama rezultatu izbora. Već kolaju vijesti, e će finski socijalni demokrate uz pripomoć ruskih bajuneta nastojati da spriječe sastanak novoga sabora. Premda nemaju te vijesti zasad nikakova sigurna uporišta, to bi se ipak moglo računati i na ovu eventualnost, koju se ne smije smetnuti s uma. (N. Zürcher Zeitung“.)

Car Karlo u južnom Tirolu.

Trient, 21. (D. u.) Car je Karlo stigao danas sa svojom pratnjom, među njima s poglavicom glavnog stožera frajherom pl. Arzom i njemačkim vojničkim opunomoćenikom Crammonom, u južni Tirolo, gdje je pučanstvo monarka svagdje primalo burnim oduševljenjem. Prvi je dan svoga boravka u južnom Tirolu posvetio car posjetu mnogih područja, posvećenih obrambenim ratom od godine 1915., a navalom od 1916. povučeni iz rata. Car je došao i do četnog zapovjedništva nadvojvode Petra Ferdinanda, prošao kod toga kroz Meran, gdje ga je pučanstvo burno pozdravilo. Drugog ga je dana vodio put u dolinu Feimsa. Sljedeći je dan posjetio Previšnji vojni gospodar opet jednom svoje borce u području Sedam općina i doline Sugana. Kiša je padala kao iz kaba; u višim je predjelima padao snijeg. Car je uprkos sniježnoj oluji, jer su Ga

očekivali i jer je htio sam da vidi junake, koji su se bili odlikovali u bojovima posljednjih dana i koji su išli u susret novim teškim naprezanjima. Car je kod toga posjetio kapelicu carice Cite, koju su podigale bile na uspomenu ofenzive proti Italiji čete, koje su provajljive bile proti Aslagu. Uslijed vremenskih se prilika nije moglo svagdje računati sa redovitim razvojem programa. U jednom je mjestu u dolini Sugana čekao car duže vremena na deputacije raznih četnih tjelesina, koje uslijed nepovoljnog vremena nijesu mogle stići u određeni čas. Car je posjetio i u dolini Noce borioce duboko unutra u Judikarijama. Svagdje mu je pučanstvo priredjivalo burne ovacije.

IZ AUSTRO-UGARSKE.

Beč, 22. (D. u.) Prispio je u Beč njemački državni tajnik za vanjske poslove Dr. pl. Kühlmann. Tijekom današnjeg prijepodnevna imao je duži razgovor sa vanjskim ministrom grofom Czerninom. O podne je kod grofa Czernina priredjen u čast držav. tajniku objed, kojemu je prisustvovao i predsjednik gospodske kuće knez Windschgrätz te predsjednik zast. kuće dr. Gross.

Beč, 22. (D. u.) Poslije podne vršio se je opeta razgovor njem. držav. tajnika dr. Kühlmanna sa vanjskim ministrom grofom Czerninom. Večeras će njem. držav. tajnik otputovati u Berlin.

IZ RUSIJE.

Stockholm, 21. (D. u.) Ruski listovi priopćuju dnevnu zapovijed vrhovnog zapovjednika sjeverne fronte Čeremisova, iz koje proizlazi, da su vojnici namjeravali stanovitog nekog dana ostaviti svoja mjesta i povratiti se kući. Iz dnevne zapovijedi proizlazi nadalje nezadovoljstvo armade radi manjkave opreme, odjeće i prehrane. Povjerenici na fronti javljaju, da su Kornilovljeva afera i zaključak petrogradskog radničkog i vojničkog vijeća, koji poziva na borbu proti privremenoj vladi, posvema potkopali ugled vojnog vodstva među vojnicima. Nepovjerenje je vojnika proti časnicima kod nekih zborova tako veliko, da kane časnici napustiti zapovjednička mjesta.

SA RATISTA.

Sa talijanske granice, 18. listopada. Zaključujući prema londonskim vijestima talijanskih listova izgleda, kao da si nijesu na čistu o ciljevima njemačkog sunka u rigajskom zaljevu. Neposredna bi se svrha operacija imala, kako izvadja „Corriere della Sera“, sastojati u namjeri, da se posvema okoristi osvojenje Rige. Tako dugo, dok su Rusi držali u posjedu otok Oesel, ležali su njemački ratni brodovi, koji su plovili prema Rigi, pod vatrom dalekometnih ruskih topova. Osim toga je pružao otok lagljim ruskim ratnim brodovima, a popajpače podmornicama, osnovku, tako da je za Nijemce svakako bio smjeli pothvat stići u Rigu sa morske strane. Prigovor, e je godišnje doba već odviše podmaklo, a da bi se mislilo na marš u Petrograd, ne stoji, kako izjavlja dopisnik spomenutog lista. Povijest dokazuje, da su se vojničke akcije za prvih zimskih mjeseci u Estlandiji dale veoma dobro provadjati. Karlo XII. švedski iskrcao se je primjerice dne 6. listopada 1700 kod Pernave i zaputio se preko Wesenburga u Petrograd. Kod Narave je potukao Ruse dne 20. studenoga. No uza sve to se ne čini vjerojatnim neposredno njemačko napredovanje proti Petrogradu. Po svoj će se prilici zadovoljiti Nijemci predbežno sa gospodstvom nad rigajskim zaljevom i sa nekoliko sigurnih ishodišnih točaka za proljetnu vojnu. Nekoliko je presenečenja izazvala u Engleskoj lakoča, kojom su njemački brudski topovi svladali ruske kopnene baterije. Rezultat se je tako protivio engleskim iskustvima kod Dardanela, da su revno ispitivali uzrok tomu. Konačno su si protumačili razliku uslijed turskih lutajućih mina, koje se nijesu mogle upotrebljavati u mirnim vodama. Nadalje su Nijemci bez sumnje rabili metke s izvanrednom snagom, dok su Englezi kod svog izjalovljenog juriša upotrebljavali metke, koji su bili zgodni samo za borbu između brodova i koji su bili proračunani na jaki prodor. Ravna je obala olakšala iskrcanje četa na otocima u rigajskom zaljevu.

RAT NA MORU.

: Berlin, 21. (D. u.) Wolffov ured javlja: U Sredozemnom su moru potopile opet 12 parobroda i 3 jedrenjače sa ukupno 46.000 brutto-tona.

Poglavica mornaričnog admiralskog štaba.

: Carigrad, 21. (D. u.) ATM. Glavni stožer javlja: Crno more. Jedna je od naših podmornica potopila u istočnom Crnom moru municijom natovaren ruski parobrod od 3000 tona, kao i jednu jedrenjaču od 1000 tona, te je osim toga opstrijeljavala rusko obalno mjesto Tuapse.

BOJEVI U ZRAKU.

: London, 19. (D. u.) Službeno. Neprijateljski su zrakoplovi navalili na večer na istočne i sjeveroistočne grofovije i prodrli sve do stanovite daljine u unutrašnjost tih grofovija, no nijesu proizveli nikakove određene navale. Kod navale je sudjelovalo šest ili sedam napadača i bacalo bombe na raznim točkama, među njima nekoliko njih u londonskom okrugu.

: London, 20. (D. u.) Službeno. Kod zračnih je navala od jučer bito ubijeno 227 osoba, 533 ranjene, te počinjena nekoliko stvarna šteta.

: Pariz, 20. (D. u.) Službeno. Dva neupravljivim postala su zepelina bila napadnuta po zračnim lijetalima i odjelima zračne obrane u području Saone, te su se spustila u okolici Sisterona. Posatke su zrakoplove upalile i nastojale, da pobjegnu, no bile su zarobljene.

Razne vijesti.

* Jugoslavenski je klub izabrao u parlamentarno povjerenstvo mjesto pokojnoga dr. Kreka, dr. Lovru Pogačnika.

* Spašeni ostaci posatke parobroda „Cavrera“. Kako lijonski listovi javljaju, iskrcao je španjolski parobrod „Ernesti“ u Marsilji 45 preživjelih od posatke parobroda „Cavrera“, koji je uslijed požara na brodu propao dne 13. listopada t. g. na visini marokanske obale.

* Inozemci u američanskoj vojsci. Američanski ministar dementira u nekoj brzozjavci vijest, da je američanska vlada izdala zakon, prema kojemu da će ista prisiliti inozemce, da služe u američanskoj vojsci. Američanska vlada veli, da su ove glasine posve neistinite.

* Drugi zajam za slobodu. Predsjednik je Wilson izdao proglas, u kojemu pozivlje na potpisivanje drugog zajma za slobodu.

* Zamjena američanskih i francuskih brodova. Kako Reuter ured javlja iz Washingtona, prepustio je ured za brodarstvo francuskoj vladi 20 teretnih parobroda od 3500 do 6000 tona u zamjenu za francuske jedrenjače, koje imadu sveukupno 40.000 tona i imaju služiti za prevažanje hidrata i mangana između južne Amerike i Udruženih država. Taj ugovor ne će imati nikakova štetna utjecaja na namjeravano prevažanje Udruženih država.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJESTAJ.

: Beč, 22. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Nikakovih događaja.

Talijansko bojište.

S obje strane ceste Rolleklanca, u dolini Pellegrino i u području je Marmolata oživjela bojna djelatnost. Na brdu je Sief pošlo za rukom rasprnuće neprijateljskog jasnog uporišta. Istodobno u dolini Cordevole navaljujuće su provalne čete prodrle sve do u drugu neprijateljsku četu, zadale neprijatelju teških gubitaka i povratile se sa nekoliko zarobljenika opet u ishodišne položaje.

Jugoistočno bojište.

Po austro-ugarskim i njemačkim četama provedena nas je navala u zapadnoj dolini Kumbi dovela u posjed nekoliko francuskih postojanka.

Poglavica generalnog stožera.

Dogodjaji na moru.

Dne 18. listopada poduzeli su dijelovi naših lakih pomorskih bojnih sila pod vodstvom križarke „Helgoland“, da spriječe protivničke prijevoze, sunak u južni Jadran, tečajem kojega nijesu bili vidjeni nikakovi neprijateljski brodovi, premda se je naša mornarica dulje vremena zadržavala u blizini talijanske obale. Navale neprijateljskih ljetaca i jedne podmornice protiv našim su jedinicama dne 19. listopada ujutro ostali bez uspjeha. Talijansko bje jedno ljetalo licem upaljeno, te se je razmrskalo. Naše su skupine ljetala uspješno bacale bombe na nadmoćne talijanske pomorske bojne sile, koje su se pokazale bile daleko na jugozapadu i izvan dogleda naših brodova, kod česa je talijanski jedan rušilac na oko bio oštećen uslijed bombe, koja je tik uz njega bila udarila. Naše su se pomorske bojne sile i ljetaci vratili u potpunom broju i neoštećeni.

Vodstvo c. i kr. mornarice.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

: Berlin, 22. listopada. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: U Flandriji je topovska vatra od šume Houthouster sve do kanala Comines-Ypern opet nabujala do velike jakosti i ostala, čekajući povisena do bubnjarske vatre, žestoka do jutra. Jutros rano započele su prema sadašnjim vijestima između Draalbanka i Poelcapelle francusko-engleske navale.

Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: Topnička se je borba između zemljišta Allette i Braye nastavila uz najjaču uporabu svih bojnih sredstava preko dana i uz samo maleni prekid također i tečajem noći. U srednjem je odsječku Chemin-des-Dames bila osobito kod Cernya vatra od vremena do vremena veoma živahna. I u Champagne i na Mozi se je pojačala bojna djelatnost.

Jučer je bilo sastrijeljeno 12 ljetaca i jedan privezani zrakoplov.

Istočno bojište

Sad je otok Dagö u našem posjedu. Dopremijeno bje preko 1200 zarobljenika i nekoliko topova, te zaplijenjene velike zalihe. U devet su dana armada i mornarica provele zajednički sve operacije na moru, koje su donjele u njemačke ruke Oesel, Moon i Dagö, zaporne točke istočnog dijela Istočnog mora. Primjer je novi dokaz odvažnosti vojske i naše mornarice. Njihovo se zajedničko sudjelovanje može i ovdje označiti uzornim.

Macedonsko bojište.

U dolini su Kumbi istrgnule naše i savezničke čete Francuzima u navalama nekoliko visinskih položaja i držali ih protiv jakim protudarima. Na cesti Monastir-Resna izjalovile su se opetovano navale protivnika. Topovska je borba ostala ovdje i u širokom odsječku na obim obalama Vardara jaka.

Berlin, 22. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Engleske navale u Flandriji, poduzete jutros, izjalovile su se izim neznatnog dobitka na ozemlju kod Veldhoecka (sjeverno od Langemarcka). Također na cesti Menin-Ypern izjalovio se je potpunoma jaki engleski napadaj. Izakako je jutros bila popustila topnička bitka sjeveroistočno od Soissons, pojačala je opet do potpune žestine. — Ukupni plijen na Oesel, Dagö i Moon iznosi više od 20.000 zarobljenika, i preko 100 topa te ratnog materijala.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.**Engleski:**

21. na večer. Svježe čete provedoše oko podne, a da nijesu pretrpjele gubitaka, uspješan udarac. Naše patrolne zarobiše u jutro jugoistočno od šume Polygon 12 momaka. Kroz dan je topovska djelatnost bila na obim stranama jaka.

Francuski:

20. listopada, na večer. Na fronti Aisne jaka djelatnost obaju topništva. Suzbili smo 2 neprijateljska pohvata, poduzeta protiv našim malim stražama južno od Corbenya te u Argonima u predjelu Bourcuillesa. Na desnom brijegu Moze dokrajčio je ustup našeg topništva žestoko

opstrijeljavanje naših položaja sjeverno od šume Chaume. Preko dana nije bilo nikakvog pješadijskog boja. Inače svuda mir.

Bojevi u zraku: Prošle je noći oko ponoći bio Dünkirchen opstrijeljavan sa morske strane. Dosada nijesu bili najavljeni gubljeni među civilnim pučanstvom. U noći na 20. t. mj. preletio je broj zepelinovaca francusko područje, a da nijesu nanijeli nikakve štete. Opstrijeljavani od naših zračnih obrambenih odjela, više je zrakoplova raspršeno, sastrijeljeno ili prisiljeno, da se spusti. Jedan je zepelinovac bio kod St. Clementa, 10 km. jugoistočno od Lunevillea, pucaanjem zapaljen; drugi zepelinovac, koji je od naših ljetaca bio napadnut, morao se je spustiti kod Bourbonne les Bains. Posada je zarobljena. Zrakoplov je neoštećen. Dva daljnja zrakoplova koja se nije više moglo kormilariti, spustila su se tobože u unutrašnjosti Franceske.

Jugoslavenima ništa.

Kako je poznato, je dr. Seidler primio zastupnike Jugoslavenkog kluba dr. Korošca i dr. Laginja 16. t. mj. Ovo je formalno vijećanje imalo samo zadaću, da se saopći Jugoslavenima, da vlada nema nikakova interesa, da se Jugoslaveni osjećaju zadovoljnim u državi, da je vlada dobrobit našega naroda deseta briga, da je radodarna samo sa ljepim riječima, kad kuene za nju teška ura, ali da nema baš nikakova smisla za narodne potrebe u 20. vijeku. Uzalud je dr. Laginja upozorio ministra-predsjednika na članke grofa Andrassyja, koji dokazuju, da također trilezni krugovi u Madžarskoj uvidjaju potrebu, da se riješi jugoslavenško pitanje, uzalud je dr. Korošec kušao, da skloni ministru-predsjedniku, da pokaže svoju stvarnost i svoje zanimanje za naše potrebe, ako ne u okviru državopravnog programa to barem u promijeni sistema u Jugoslavenkim pokrajinama te u uspostavi ustavnih prilika u nesretnoj, zapuštenoj i tlačenoj Bosni i Hercegovini. Dr. je Seidler izjavio, da vlada ne može ništa da učini, da riješi jugoslavenško pitanje, ali je također dokazao svojim vladanjem za vrijeme četveromjesečnog roka, koje su mu dali Jugoslaveni time, što su glasovali za prvi ustavni proračun, da nema ni najmanje volje, da se bavi sa našim narodnim pitanjem. Stari sistem, stari način zlorabe vlasti u štetu Jugoslavena, koji se je uvriježio već od desetogodišta ovamo i koji je došao do pravog izražaja osobito u doba Stürgkhove strahovlade, vrijedi u našim pokrajinama još danas. Tako se postupa u Austriji i Ugarskoj sa narodom, koji je žrtvovao najviše krvi u tom ratu. Naše su jugoslavenške pokrajine poslate četvrti dio svog pučanstva u vojsku, ne možda za službu u zaleđu, već u vatru. Koliko je mladeži i najbolje ratne sile izgubila Dalmacija, koliko Bosna, koja je dala Austriji pol milijuna vojnika, koliko Hrvatska, koliko Slovenija i tužna naša Istra — sve ove činjenice, sve ove goleme žrtve skupocijene narodne krvi, sve to ne vrijedi u očima austrijske vlade toliko, kao zlobna fraza njemačkog radikalnog zastupnika, koji se ne žaca izjavljati otvoreno kod svake prilike, da su Slovenici i Hrvati na putu egspanzivnim ciljevima njemačkog naroda, te radi toga nemaju prava na opstanak u monarkiji. U Njemačkoj su se sami Nijemci digni protiv pretjeranosti Svenjemaca i šoveni, ali u Austriji stoji sama vlada pod utjecajem ovih ljudi, čije djelovanje odsudjuje i sama razborita njemačka javnost. Francuzima, Dancima i Poljacima voljna je njemačka vlada da priznaje pravo samouprave, ali 8 milijunima Jugoslavena, vjernih i požrtvovnih ljudi, krati austrijska vlada svako priznanje njihovih opravdanih tražbina. U toj stvari ne igra austrijska državna misao nikakve uloge, jer bi vlada paktirala i paktira sa onim ljudima, koji traže potpuno otkinuće austrijskih područja od Austrije. Danas se vlada u Austriji pod utjecajem i po volji separatističkih stranaka, koje žele raskomadati i razoriti državu, i nikako prama interesima države. Proti volji ogromne većine naroda hoće se stvoriti od pretežno slavenske Austrije njemačku Austriju. Posve su točno označili naši zastupnici dr. Laginja i dr. Korošec dr. Seidleru raspožoenje Jugoslavena, rekavši, da bi sav narod na jugu nastupio protiv svojim zastupnicima, kad bi ovi odustali od svojih u deklaraciji sadržanih zahtjeva. Sam narod neće i ne dozvoljava, da se vladi, koja dolazi sa takvim predlozima, kako je došla Seidlerova vlada, votira proračun a ma samo za jedan dan. Žalosna su nas iskustva prošlosti podučila, da smo mi Jugoslaveni dobri i dragi samo onda, kad trebaju našu krv, našu mladež i naše junaštvo. Naš narod nije još zaboravio godine 1848. ni njezine posljedice. Slobodna je Hrvatska za zahvalu nje-

zinih žrtava bila opčinjena svojih prava, narod! proganjen i tlačen. Khuen Hedervary i njegov režim je zazoran primjer bezazlenog povjerovanja u tuđe poštenje. Mjesto prosvjetnog rada za dizanje zapuštenoga naroda dobili smo u našim „kolonijama“ Kałaye, rodite je svijju mogućih istinitih i prividnih iredentizma. Ako je bilo nešto takova moguće prije 50 godina, kad je naš dobroćudni narod vjerovao obećanjima i ljepim riječima, nije to više moguće danas, iza tolikog krvoprolića, iza tolikog proganjenja nevinih ljudi, iza tolikih internacija i konfinacija sinova onog naroda, čiji se gubljeni u tom ratu mogu računati sa milijun ljudi. Osmi dio našega jugoslavenkog pučanstva platio je svoje rodoljubno oduševljenje glavom. Na naše žrtve odgovara austrijska vlada ironički time, što najprije utanači sa Poljacima uvjete suradivanja, a onda pozove nas na sjednicu, samo da nam saopći, da nas ne treba. To je izazivanje našeg naroda; tako nije s nama postupala još nijedna vlada; to je zvanično bunjenje našeg naroda sa strane vlade, koja je u korist četveromjesečnom proračunu žrtvovala svaki moralni obzir, svaku brigu za budućnost države. Sa takovom vladom nema suradnje naših zastupnika u parlamentu.

Političke vijesti.**Madžari se srde na Nijemce.**

Pod ovim naslovom donosi „Venkov“: Madžari su pobjesneli. Taj put na Nijemce. „Branimo njemačku nadvladu u drugoj državnoj polovici, a Nijemci, mjesto da su nam zaljubljeni, zaziraju od ovog velevažnog pitanja te nam spocitavaju, da navodno ne dajemo Austriji izvjesnu količinu hrane. Takovoj se nezahvalnosti nijesmo nadali. Mislili smo, da će Nijemci biti ruke u ruke s nama protiv češkoj drskosti, ali u tako važnom momentu razbijaju si glavu sa — ugarskom šlaninom“. Tako već pišu danas nekoje madžarske novine. Veoma teško podnose Madžari to, da su Nijemci zatražili, e bi se obnovilo medju Austrijom i Ugarskom zajedničko gospodarsko i produktivno područje i da bi tim bila zajamčena jednako-mijerna dobava hrane za obe državne polovice. Oni neće ni da čuju o tom zajedničkom teritoriju. Ali još više nego li politička pitanja zaokupljaju Madžare brige za hranu. U tom pogledu imadu Madžari posebne nazore. Kod nas se je n. pr. sa rekvizicijama izgubilo gotovo sav dobitak, dok se u Madžarskoj ne smije o tome ni govoriti, a stanje im je marve očuvano gotovo na normalnoj visini. Madžari su uložili sve sile, da bi bili sigurni u tom pogledu također za budućnost, a naša im je vlada popustila, te uzimaju na čitavoj crti. Čitavu državu međjutim moraju hraniti češke zemlje. Madžari su zabranili svaki izvoz u naše zemlje, te ako dodje nešto iz Madžarske, to je samo uz nečuvane cijene. Zastupnik je Schürff kazao u parlamentu: „Kao vjerni prijatelji Madžara i stupovi dualizma, opominjaju Nijemci Madžare, da bi popustili i da bi dali Austriji onu hranu, koju potrebuje, da bi se uzdržalo u ratu. Madžarska može dokazati svoja bratska čustva samo time, da dađe Austriji više masti, više mesa, više voća i više zelenja“. Takovih poziva ne shvaćaju Madžari. Oni su doduše za to, da se ustraje, ali je navodno samo stvar Austrije, da to dokaže. Inače odbijaju sve pozive, ma da su okičeni i prijateljstvom. Ministar je Höfer obećao svoje posredovanje. Austrija će izmijenjivati industrijske proizvode za živu. Ali Madžari traže, da ove industrijske proizvode moraju dobiti za nižu cijenu, nego li se prodavaju u Austriji. Radi toga ćemo doživjeti prijatnost, da ćemo morati putovati za naše proizvode u Ugarsku, da ih dobijemo za podnosnu cijenu. Čini se uopće, da će u glavnom pitanje hrane i odjeće tvoriti predmet narednog parlamentarnog boja između Ugarske i Austrije. Mi znademo, da nam nebi Madžari htjeli najradje dati ništa, a dobiti od nas sve. U tom pogledu mjere upravo ravnopravnom mjerom i Čehe i Nijemce. Za obojicu imadu naprosto jedan odgovor, a taj jest: Ne damo ništa.

Proračunski provizorij.

„Die Zeit“ donosi: Danas, 4 sata popodne, glasovat će se u zastupničkoj kući o proračunskom provizoriju. Prilično je sigurno, da će biti prihvaćen, pošto onih 96 njemačkih nacionalaca, 74 Poljaka, 67 kršćanskih socijala, 7 njemačkih naprednjaka, 5 Rumunja, 4 bukovinska Rutena te nekoliko Talijana i zastupnika izvan stranaka, dakle sveukupno po prilici 260 glasova, sačinjava većinu, ako i malcnu, od sadašnja 474 zastupnika. Ta je većina to slabija, što se kod Poljaka mora računati na nekoliko uskraća kod glasanja. Na-

Suprot je pitanje o trajanju provizorija još otvoreno. Kako je poznato, traži vlada šestmesečni, a Poljaci kane predložiti samo četveromjesečni provizorij. Nakon dogovora ministarske predsjednika dr. pl. Seidlera, dne 19. o. mj., pridržali su si Poljaci svakako pravo, da se o svom konačnom stanovištu naprama proračunskom provizoriju dogovore još u utorak prije podne. Odlučilo se dakle Poljaci za četveromjesečni provizorij, ali nema većine za šestmesečni provizorij, dopače ni tad, sve kad bi za šestmesečni provizorij glasovalo i ukrajinsko parlamentarno zastupništvo, koje broji 25 članova i koje će također u utorak sutro gledajući toga stvoriti zaključak. Stoga je jasno, da se živahnim interesom očekuje današnje glasanje, koje će se po svoj prilici obaviti pomerenično.

Njemačko je narodno vijeće u Českoj u pitanju glade dozvole proračunskog provizorija sa strane njemačkih zastupnika upravilo zastupniku dru. Pachera dopis, u kojem se veli: Možda je ispravno, da kane njemački zastupnici na temelju svog tečajem rata načelno zauzetog stanovišta dozvoliti vladi sredstva, no puk imađe osjećaj, da je odlučaj Nijemaca prema državi u posljednje vrijeme uslijed raznih događaja (amnestija itd.) postao drukčijim, nego li je bio dotad. Uslijed toga je pučanstvo mnijenja, neka i Nijemci državne potrebe, isto tako, kako to čine i drugi narodi, dozvole samo na temelju odmazde. Tako misli narod općenito.

Pješadija pukovnija broj 28.

Narodni zastupnik Malxner i drugovi uložili su u sjednici od 19. t. mj. interpelaciju, koja se tiče pohvale pukovnije 28, izrečena sa strane zapovjednika 56. pješadijske brigade, generalmajora von Straub, dne 5. lipnja, iza 10. sočke bitke. U toj prihvali stoji, da su se sinovi „zlatnog kraljevskog grada Prag“ tako iskazali, da „nema u vojsci pukovnije, koja bi bila bolja od 28. u teškoj bici“. Interpelacija zastupnika Malxnera kaže: Premda nemaju interpellanti namjere, da zasjene na ikoli način zaslugе ove pukovnije, dojmlije se njemačkog pučanstva u Českoj pohvala pukovnije, koja je bila raspuštena uslijed prijašnjih bojnih dječova, tim čudnovatije, što ova pukovnija postoji navodno većim dijelom od njemačke momčadi i od njemačkog časnništva. Potpisani mole radi toga, neka se saopći visokoj kući: Čije je narodnosti bio pali junak major Weergans? Koliko je časnika i koliko je momčadi bilo njemačke te češke narodnosti? Koliko je časnika i koliko je momčadi bilo zavičajno u zlatnom kraljevskom gradu Pragu. Beč, 19. listopada 1917.

Domace vijesti.

Snižena količina mesa. Gradska aprovizacija javlja: Uslijed časnovitog pomanjkanja mesa, snizit će se do daljnijega količina mesa, koja pripada po osobi, odnosno po živojnoj karti, od 20 dkg. na 10 dkg. Meso se ne će kao do sad raspačavati prije podne, već samo poslije podne.

Nema vagona. Kako javlja „Sisački glas“, uveden je na sisačkoj pruzi novi vlak u Novsku, koji odlazi u 6 sati u jutro i koji je namijenjen djeci, koja posjećuju madžarsku školu. To se dešava u Hrvatskoj, nota bene! Naši bjegunci se dugo vremena nijesu mogli vraćati, jer je ministarstvo unutarnjih posala izjavilo, da ne može dostaviti za njih 60 vagona hrane, pošto nema vagona.

Ured za odmjerenje cijena u Pazinu priopćuje, da je u svojoj zadnjoj sjednici odredio cijenu srednjeg vina od 7 i pol stupnjeva alkohola u konobi producenta sa 320 K po hektolitru. Za groždie, kojeg mošt ima 13 stupnjeva sladora, određena je cijena od 2000 K po kvintalu.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispje riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 801.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 33. broj revijalnog tjednika „Hrvatske Njive“ s ovim sadržajem: Dr. Melko Čingrija: Dr. Krek. — Dalmatinac: Austrija, Italija i Dalmacija. — Antun Dobronić: Wagner i wagnerizam. — Naša kućna (seljačka) zadruža i utjecaj tudjinštine. — U smotri prikazuje Nikias socijalnu politiku hrvatske vlade. J. D. glosira zagrebačke gradske izbore, dr. M. Metikoš piše o domaćoj industriji, Lalk razlaže, što je s hrv. medicinskim fakultetom, Spectator raspravlja o griži u Zagorju, dr. D. P. osvrtice se na Maretičeve misli o naučnom radu u „Savremeniku“ itd. — Listak: Ferruccio Stazi: Bjegunac. — Godišnja pretplata „Hrvatske Njive“ iznosi K 30, pojedini broj 70 fil. Naručbe šalju se na upravu lista u Zagrebu, Nikolićeva ulica broj 8.

Dnevne vijesti.

Sa vješalima i tamnicom. Madžarske novine napadaju uvijek bjesnije Čehe. Među ovim se novinama osobito ističe „A Nap“, koji pozivlje vješala i tamnice na pomoć proti Česima. List kaže, da je politička taktika pokojnog Stürgkha bila jedina ispravna, i da se ne bi bilo smjelo nikada sazvati zastupničke kuće, u kojoj tvore Cesi, Malorusi i Ukrajinci većinu. Car Franjo Josip i ministar Stürgkhi da su dobro znali, što znači djelovanje austrijskog parlamenta usred svjetskog rata. Otkada zasjeda parlament, može se jasno razabrati, da je to vijećanje samo bunjenje proti državi. Radi toga otpustaju umjereniji češki elementi od predsjedništva češkog kluba a na njihovo mjesto dolaze najdivlji kao Klofač i Stržiberny. Zalimo austrijsku vladu, koja nije kadra, da pomoću tamnice i vješala uguši ovu očividnu veleizdaju.

Zar još i to? Primamo ovaj značajan dopis iz Imotskog u Dalmaciji: Molim slavno uredništvo, da izvoli u „Hrvatskom listu“ priopćiti, što se je sa mnom zbililo u tudjem mjestu Jakovu, gdje sam boravio kao bolesan vojnik u bolnici. Svakog sam popodneva mogao šetati po okolišnim selima, ali na nesreću nijesam imao sa sobom nijednoga Hrvata, s kojim bih mogao bio hrvatski razgovarati, jer su bolesnici bili sami Nijemci i Madžari, te sam bio kao odsječen panj među njima. A ovdje je po selima bilo naših Istrana, no ja nijesam znao za nje, jer sam se tek povratio, bio sa fronte, nego su mi drugi kazivali za nje, da su to bjegunci iz Istre. Šetajući jednom tako, vidim pred kućom majku i kćer. Sav radostan pošao sam do njih, da se malo s njima porazgovorim molim hrvatskim mojim jezikom. Pozdravim ih sa „dobra večer!“ Ali da ste ih vidjeli! Jedna se od ovih bjegunkinica oslani na mene ružno njemačkom psokvom „Leck mich in A...!“ (oprostite mi, što Vam tako nepristojno pišem, ali je istina!), a druga počne govoriti nešto su mnom, — njemački, česa dakako nijesam razumio. Ja sam se zabezeknuo, a one mi se smiju i rugaju. Tad me upita hrvatski, koliko sam vremena u bolnici, a kad sam joj odgovorio, da sam tri mjeseca, stala su mi spočitavati, da li sam tako tupe i lude glave, te kroz toliko vremena nijesam bio kadar da naučim njemački, te odmah iza toga opet postavile njemački sa mnom govoriti. Otišao sam od njih sav tužan u srcu. A kako da i ne budem tužan, kad sam čuo na svoje uši čuo, kako se naši istarski bjegunci u tudjin otudjuju, ponijemžuju. No tješim se, da su ove dvije žene tek iznimke, jer nikako ne mogu da pojmi, kako bi naš Istranin, ta korjenika hrvatska, mogao da se iznevjeri svom jeziku i rodu, pa ma ga udarale stotine i stotine jada i nevolja. A ove kukavne žene neka se stide! Potamnio im obraz! Sa veštovanjem Šipe Kojundžić, Imotski, Dalmacija.

Federalizam u Austriji. „Tagespost“ donosi, da u praškoj „Češkoj reviji“ stoji ovaj nacrt federativne Austrije. Austrija bi se sastojala od: 1. češke države, kojoj bi pripadala Češka, Moravska i Šleska; 2. unutarnje austrijske države, od donje, gornje Austrije, Salzburga, Tirola i njemačkih dijelova Koruške i Štajerske; 3. ilirske države, koja bi se sastojala od Kranjske, Gorice, Gradiške, Istre, Dalmacije i slobodnih dijelova Koruške i Štajerske; 4. male poljske države; 5. ukrajinske države, koja bi se sastojala od istočne Galicije i Bukovine; 6. od glavnog grada Beča kao slobodnog grada; 7. od slobodne luke Trst. — Ništa proti tome!

Deset pari čizama za 32 metričke cente pšenice. Pod tim naslovom, kako čitamo u „Novinama“, obara se Huszár Károly u glasilu pučke katoličke stranke „Nepujság“ na nepravde glade maksimalnih cijena. On piše: Ljudi u gradovima govore, da nije nikad bilo seljaku tako dobro kao sada. Veću laž od ove, kaže, ne bi mogli izmisliti ni pakleni vragovi. Prije rata bio je seljak gospodar svoga imanja, sad pak za vrijeme rata postadoše gazde pravi robovi. Što seljak privrijedi, to sve padne u ruke drugome. Na sve njegovo udarene su maksimalne cijene i sve se rekvirira. Naprotiv, što seljak kupuje, valja da plaća ogromnim svotama. Trgovci upravo livare ugljenom, drvima, benzinom, petrolejem, željezom, strojevima, konopima, kožom, platnom i obućom. Vojska je od seljaka kupila tegleću marvu i konje za upravo neznačajnu cijenu, dok seljak sada treba da od trgovca kupuje nepojmljivo skupo. Tvornice su bile odmah isplaćene, dok naprotiv nekoji gospodari — već je tomu tri godine — nijesu dobili ni fillira. Seljak se samo znoji oko privrede, a poslije sav njegov trud pripadne raznim centralama, bankama itd. Kaže nadalje, e je čitao u

nekim novinama, da je jedna obitelj od deset članova morala dati za obuću 10 pari čizama 32 metričke cente žita. Pita se: koji seljak može toliko privrijediti, da samo za obuću dade 32 metričke cente pšenice? A gdje su druge potrebe? Ovakvo je stanje nepodnosivo. Zatim zaključuje: Ne krvari na bojnopolju seljaštvo zato, da bude golo, kad se vrati kući!

Tovljenje svinja za Austriju. Ministar za prehranu Höfer je izjavio, da su za Austriju osigurana 3 veća kontingenta svinja iz Ugarske. Jedan dio tih svinja da se sada timari u Nagy Tetelnyu, a drugi od 10.000 komada tovi se žirom negdje u Hrvatskoj, te će se odmah odpremiti u Nagy Tetelnyu, a odatle istom u Austriju. Treći kontingenat od 10.000 svinja da će se također tovititi u Ugarskoj, nu ne veli se gdje. „Pošto se vidi“, piše „Obzor“, „da gospodin ministar ne imade dosta jasnih pojmova o Ugarskoj i Hrvatskoj, nije isključena mogućnost, da će se taj treći kontingenat od 10.000 svinja bilo u cijelosti bilo dijelom tovititi također kod nas. Znatiželjni smo, da li su te svinje, koje se tove kod nas, u cijelosti ili dijelom kupljene kod nas ili su samo ovamo dopremljene da se tove našim žirom. U prvom bi nas slučaju zanimalo znati, da li mi imademo toliko svinja na raspolaganje, da će dostajati ne samo da opskrbljuju Hrvatsku i Slavoniju mašću, nego da ih možemo jošte i eksportirati. U drugom bi pako slučaju htjeli znati, da li je kod nas rodilo toliko žira, da možemo primati na tovljenje i tudje svinje, tim više, što znademo da žir baš nije bog zna kako ljetos urodio, a kukuruzom, ječmom i krumprom zabranjeno je tovititi svlaže, a nema ih ni dosta za prehranu pučanstva, a kamo li za tovljenje svinja. Svakako je interesantna činjenica, da se kraj karata za mast, uz koje se dobije najmanimalniji kvantum, nuždan za prehranu, da se kraj maksimalnih cijena za mast 18, za salo 17, a za slaninu 14 kruna još može iz Hrvatske izvesti 10.000 tovljenih svinja, i da onda još za zahvalnost austrijski ministar Hrvatsku jednostavno strpava pod Ugarsku. Na koncu bi još rado znati, koliko će od tog kontingenta hrvatskih svinja odpasti na našu najbližu braću u Dalmaciji, Istri, Primorju i slovenskim krajevima.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 295

od 25. listopada 1917

Posadno nadzorstvo satnik Tiltz.

Lječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: llinjski liječnik dr. Tschada.

Lječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaški liječnik dr. Clotti.

Sjetite se Crvenog križa!

Germanizacija našeg pomorstva.

Trščanska „Edinost“ donosi ovaj zanimivi i značajni članak, kojega i mi iz istih razloga iz „Obzora“ prenašamo:

„Stürgkhov apsolutistično-germanizatorski sistem, koji se svom silom raspasao po svim granama naše državne uprave, je i sam po sebi pružio svoje pandže i za našim pomorstvom i među onim zloglasnim zahtjevima Nijemaca čitajući smo također, da se zahtijeva njemačka viša nautička škola i ništa više i ništa manje ne službeni njemački jezik svih plovidbenih pruga, koje uživaju kakovu pripomoć iz državne blagajne.

Mi se zapravo nismo čudili ovim njemačkonacionalnim zahtjevima, jer nam ne treba ni istaknuti, da njemačko-nacionalna pohota ne poznaje granica i da nema silnije želje u Nijemaca do one, da bi neograničeno vladali i po našem jugoslavenskom Jadranu. No morali smo se upravo silno začuditi, kad smo saznali, da jednaki njemačko-nacionalni vjetar juri također sa strane, sa koje smo pred kratko vremena navikli na kakovutakovu nepristranost i na pravično uvažavanje narodnosnih prilika u našem Primorju, da je germanizatorski duh zavladao također našom c. kr. pomorskom vlasti, koja je još do malo časa bila nepristupna za šovinističke njemačko-nacionalne političke težnje, te joj je bio samo na srcu razvoj i procvat naše pomorske plovidbe, a nikako nacionalno-politička propaganda. Tako je bilo, dok joj je bio na čelu opće štovanj predsjednik Antun Delles, no nije već tome tako, otkad je nastupio njegov nasljednik grof Viktor Attems (ovdje je S redakci zaplijenjeno).

U broju 276. od 7. o. mj. čitamo u „Grazer Tagblattu“ na dugo i široko, što se sve već uračilo i što se još sve radi

za ponijemčenje našeg pomorstva.

Grof se Attems osobito bavio sa „Austrijskim Lloydom“. Prije 15 do 20 godina, da se sva unutarnja služba vodi u talijanskom jeziku, sada pak da o takovoj isključivoj povlasti, naročito u komercijalnoj školi već ne može biti govora, jer se glede toga zahtijevalo, da bi se u abiturijentskim tečajevima uzgojili jezično naobraženi austrijski pomorci i da su bile otdađane dane po novom Lloydovom ugovoru obvezne izjave. Kod Lloyd da se govori u pet jezika; za prekomorski saobraćaj služi engleski jezik; za dalmatinski obalni promet prevladuje hrvatski; komercijalna se služba vodi većinom u njemačkom jeziku; unutrašnje je službeno općenje na ladjama, već prama posadama, sada hrvatsko, sada talijansko. Peti je jezik gospodin grof zaboravio navesti, i to zato, jer je — slovenski, budući da bi tim priznanjem prebrzo i presilno uništio sve njemačko piskaranje „Tagblattu“. Rekao je također, da Lloyd krsti svoje ladje s njemačkim imenima mjesta u krajevima, gdje živi njemačko pučanstvo, dok se za zemlje i mjesta sa jezično mješovitim pučanstvom upotrebljavaju — latinska imena. Tako je je krštena neka ladja sa latinskom riječju „Plesna“, ma da je sam plzenski načelnik zahtijevao, da se imenuje češki „Plzen“. Tako su također nastala imena ladja: „Carniola“, „Cracovia“, „Leopold“ samo da se ne bi pokazalo vanjskom svijetu, da u Austriji žive i Sloveni.

Grof je Attems zatim govorio o Lloydovim namještenicima,

osobito o kapetanima, među kojima da je bio znatan postotak „šugavli ovaca“,

a zatim veli: „Stalna je skrb sadanje uprave, da nadomjesti nepouzđane elemente i da se brine za poštivanje nijemštine. Osobito treba, da su oni namještenici, koji dolaze u dodir s putnicima, i to ne samo u komercijalnoj službi, potpuno viješti nijemštini — za službenu posadu. Kod popunjavanja novih mjesta daje se onima prednost, koji su viješti i nijemštini. Uredjenje njemačkih tečajeva da je postiglo svoj cilj... Raspravni jezik (novi terminus technicus: „Verhandlungssprache“) u predsjedništvu Lloyd da je njemački, a pripomenuti možda valja, da generalnom ravnatelju Frankfurteru nije do potalijančenja (Verwechlung“), pa s toga da je u Trstu nepravo (čitaj: „potpunim pravom“) razvikan kao „germanizator“. Da se nekako opravda naprama uredniku sve-njemačkog lista, koji je prljajenom, ali zamjetljivom srčobom slušao, da Jugoslaveni i Talijani, dva naroda, koja žive uz naše more, još uvijek nisu sasvim istrijebjeni iz pomorske službe, dodao je gospodin grof: „Razumljivo je, da među pomorcima prevladuje jugoslavenski i talijanski element, što odgovara opsežnom broju i što dosada zapravo iz unutarnjih njemačkih zemalja nije bilo dosta ljudi za pomorsko zvanje“.

(Konac slijedi.)

VLADIMIR SOLOVJEV

Smisao rata.

(Iz knjige: „Opravdavanje dobroga“.)

(Nastavak.)

Pod ovom se negativnom izvanjskom stranom kriju pozitivne strane pojedinih narodnosti, jer ove moraju postojati i razviti se u svojoj osobini kao živi organi čovječanstva, bez kojih bi jedinstvo toga čovječanstva bilo prazno i mrtvo, a takav bi mrtvi mir bio gori od rata. Pravo se jedinstvo i žudjeni mir čovječanstva ne smije osnivati na slabosti i potlačivanju pojedinih naroda, nego na višem razvoju svih sila, na slobodnom međusobnom odnošaju pojedinih naroda, koji se upotpunjuju.

Ne gledajući ali na sva naprezanja narodne vlastite ljubavi, koja ide za neprijateljskim otudjenjem jednoga naroda od drugoga, postoji ali ipak među njima uzajamno djelovanje i širi se u svim smjerovima. Bivših međunarodnih sveza nije nestalo, nego su se iznutra ojačala, a njima su se pridružile nove. Tako je na zapadu izgubila crkva dođuše svoju vanjsku vlast, no duševna je njezina autoriteta znatno porasla i u mnogočemu se oslobodila od krupnih, sredovječnih zloboraba, a svoje gubitke, koje je, kako je to i zavrijedila, pretrpjela bila uslijed reformacije, izavrjedila drugim tečevinama na duševnom području.

Zajedno sa crkvom i u borbi proti njoj, ali istotako je moćno i opsežno niknulo snažno bratstvo slobodnih zidara, u kojemu je sve za-

Kino „Crvenog Križa“

Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

Sudbina Gabrijele Stack

drama u 4 čina sa HENNY PORTEN.

Početak 2:30, 3:55, 5:20 i 6:45 s. pop.

Neprekidne predstave.

Ulaznica: I. prostor 1 K; II. prostor 40 fil.

Ući se može kod svake predstave.

Ravnateljstvo ni pridržuje pravo promijeniti raspored.

Pečatni vosak

dobliva se kod tvrtke

Jos. Krmpotić, — Pula trg Custosa 1

ISTARSKA POSUJILNICA U PULI

registrirana zadruga na ograničeno jamčenje

ulica Carrara br. 4, vlastita kuća „Narodni Dom“.

Podružnica u Pazinu.

Prima uloške na štednju, te ih ukamaćuje sa

4 % kamata

Eskomptira mjenice uz najpovoljnije uvjete i daje zajimove na nepokretnine.

Uredovni satovi: od 9—12 prije podne i od 4—6 popodne.

gonetno osim njegovog međunarodnog, sveopće čovječanskog značaja. Druga se je vrsta odnošaja stvorila u nevidjenom opsegu na gospodarskom području, nastalo je sjetsko tržište. Danas nema zemlje, koja bi u gospodarskom pogledu mogla udovoljavati samoj sebi, koja bi mogla proizvoditi sve potrebito, a da ne bi oduzimala od drugih zemalja i na odmazdu im opet davala, tako da se predodžba o osamljenoj državi kao potpunoj cjelini, dakle apsolutno neovisnom organizmu sa temeljnog ovog gledišta prikazuje prava fantanstičnost. Neprestana suradnja svih kulturnih zemalja na znanstvenom i tehničkom području, kojih plodovi s mjesta postaju zajedničkim dobrom, izumi, koji ukidaju udaljenosti, dnevno novinstvo sa svojim neprekidnim vijestima iz svih zemalja, i konačno začudno sve veća „izmjena stvari“ na novim spojnim putevima — sve to zajedno stvara iz kulturnog čovječanstva cjelinu, koja u istini živi, sve ako i proti svojoj volji zajedničkim životom.

Ali ovo kulturno čovječanstvo postaje sve više i više sveukupnim čovječanstvom. Izakako su Europejci od početka posljednjih stoljeća ovamo proširili bili na sve strane područje svoga djelovanja, izakako su osvojili Ameriku na zapadu, Indiju na jugotoku i Sibiriju na sjeveroistoku, to je eto već ponajveći dio zemaljske kugle s njezinim stanovništvom u njihovoj vlastiti. Danas se može već kazati, da ta vlast obuhvaća čitavu zemaljsku kuglu. Islamski je svijet svagdje zahvaćen i isprepleten nitima europske kulture, te može samo

Svoj k svome! :: Svoj k svome!

Kavana

„Narodni Dom“

opskrbljena je svim hrvatskim, slovenskim, češkim kao i drugim novinama raznih jezika.

Na raspolaganje biljari i druge igre.

Posebne sobe za igre. — Poslužba brza i točna.

Za što veći posjet preporuča se

Grga Baselić, vlasnik.

Hrvati, Hrvaticice!

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Ćirila i Metoda“.

u tropskim pustarama u Sudanu, sve ako i bez nade u uspjeh, živjeti svojim divljim životom (carstvo derviša). Čitavo je obalno područje Afrike već porazdijeljeno medju europske vlasti, a sad je već i sredina tamnoga dijela svijeta (Afrike) pozorištem njihove utakmice. S one strane područja, koja potpadaju pod europski utjecaj, preostala je još mongoška Azija, Kina i Japan, ali pred našim očima pada i posljednja ova ograda čovječanstva. Nevjerojatno je brzim napretkom u četvrtogodištu Japan prisvojio svu materijalnu i pozitivno-znanstvenu stranu europske kulture i požurio se, da najživljim načinom razloži potrebu toga prisvojenja i svojoj mongoškoj subraći. Kinezi, koji su u svojoj samosvijesti bili svakako već po Englezima uzdrmani, no kojih je razumijevanje za one inozemce bilo još izvanredno žilavo, shvatili su svoje suplemenjake odmah, i danas nije glasoviti kineski znak više simbolom i daljnog odijeljenja, nego samo spomenik onoga, što je i neminovno prošlo.

Kakav je odnošaj prema ratu imao taj čudnovati svjetski proces, da obuhvati zemlju jedinstvenom, vanjskom kulturom? S jedne strane igra rat kod toga aktivan u ulogu, jer je poznato, da su Napoleonski i revolucijski ratovi kod tog pokreta snažno sudjelovali i pripomogli raširenju sveopćih europskih ideja, kojima je uvjetovan napredak devetnaestog vijeka na području znanosti, tehnike i gospodarskog života, koji čovječanstvo vanjskim načinom spaja.

(Nastavit će se.)